

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
ROMANIA

ASOCIAȚIA
ROMÂNĂ PENTRU
TRANSPARENȚĂ

PROGRAMUL
PENTRU PROTECȚIA
AVERTIZORILOR

Ghid privind protecția avertizorilor de integritate

Autori:

Victor ALISTAR
Iuliana STĂNESCU
Gabriel MOINESCU

Acest ghid a fost produs de Asociația Română pentru Transparență (Transparency International – Romania) în cadrul proiectului *Centrul de Asistență Anticorupție* (Advocacy and Legal Advice Centers), în cadrul programului pentru protecția avertizorilor de integritatea finanțat de Ambasada Regatului Țărilor de Jos, prin programul Matra – KAP al Guvernului Olandei.

Conținutul acestui ghid nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Ambasadei Regatului Țărilor de Jos. Răspunderea pentru conținutul acestui ghid revine în exclusivitate Asociației Române pentru Transparență.

Nederlanden Royal Embassy
Matra - KAP Programme

Contacte:

Asociația Română pentru Transparență
Transparency International - Romania
Centrul de Asistență Anticorupție pentru Cetățeni
Str. Horațiu 12, Sector 1, București
tel-fax: 021- 3177170, 3177172
office@transparency.org.ro
centru@transparency.org.ro
www.transparency.org.ro

© Dreptul de autor

Toate drepturile asupra acestei publicații sunt rezervate Asociației Române pentru Transparență (Transparency International - Romania). Publicația sau părți ale acesteia pot fi reproduse numai cu permisiunea Asociației.

Mulțumiri speciale se cuvin:

doamanei Maria Țogină Președinte-Director General a Societății Române de Radiodifuziune pentru parteneriatul media al programului;

doamnei Norma Nitescu, Ambasada Regatului Țărilor de Jos, care a monitorizat și evaluat progresele Programului de protecție a avertizorilor de integritate;

domnului Ben Elers și doamnei Chaterine Woolard, coordonatori de programe ai Secretariatului Transparency International, pentru asistența și suportul oferite pentru buna implementare a proiectului;

postului de televiziune Antena 1 și echipei emisiunii „Cutia neagră”;

Autorității Naționale de Control și, în special, domnului Ionel Blănculescu și doamnelor Ligia Stoenescu și Oana Popa pentru sprijinul oferite la redactarea și promovarea legii în toamna anului 2004;

Ministerului Justiției și, în special, domnilor Virgil Ivan Cucu, Alic Saiciuc și Lucian Păun pentru sprijinul oferite la redactarea și promovarea legii în toamna anului 2004;

următorilor voluntari din cadrul Centrului de Asistență Anticorupție pentru Cetățeni: Ana Mihai, Andrada Cotelici, Andrei Constantin, Corina Costescu, Dana Ghițuleasa, Diana Mocanu, Isabela Trifescu, Lucian Poenaru, Raluca Ion, Raluca Ittu, Rebeca Diaconu, Violeta Dima, pentru întrebările ridicate cu privire la conținutul ghidului.

CUPRINS

I. De ce un o lege a avertizorilor de integritate?	3
II. Cum se citește Legea avertizorilor de integritate?.....	8
III. Principiile care stau la baza legii.....	12
IV. Cum se definește avertizorul de integritate.....	22
V. Faptele care pot constitui subiectul unei avertizari de integritate.....	24
VI. Modalități de protecție a avertizorilor conform legi.....	
Breviar Legislativ	

De ce un o lege a avertizorilor de integritate?

1. MOTIVELE ȘI EFECTELE LEGII

Legea avertizorului de integritate, denumirea operațională a Legii nr 571/2003, a apărut ca o nevoie de instrumente pentru autoreglarea sistemului de integritate în cadrul administrației publice și a serviciilor publice.

Legea în sine creează instrumentul de siguranță pentru situațiile în care un funcționar public sau angajat contractual intenționează să refuze executarea unui ordin pe care îl consideră ilegal. Deși această prevedere este inclusă teoretic în legislație, orice angajat care refuză îndeplinirea unui ordin în afara legalității era supus la o serie de persecuții care aveau ca rezultat eliminarea sau retragerea din sistem. Prin Legea 571/2004 s-a creat posibilitatea sustragerii de la aceste represalii și chiar a eliminării persoanei care a dat ordinul ilegal sau a încurajat practici care afectează integritatea publică.

Un alt rol al legii este acela de a crea premisele apărării imaginii corporilor profesionale din sectorul public prin posibilitatea luării de atitudine. Expresii de genul „toti sunt la fel” pot fi evitate doar prin delimitarea de cazurile de „dalmatieni” din interiorul sistemului și chiar determinarea retragerii sau excluderii lor.

Avertizarea de integritate vine să „ridice capacul de pe oală” și să facă o deschidere a sistemului față de public prin înfrângerea „legii tăcerii”. Regulele disciplinare la unison prevăd că dacă un funcționar are ceva de semnalat la nivelul încălcării principiilor legalității și/sau buneii administrări atunci singurele alternative sunt comisia de disciplină sau șeful ierarhic sau în cel mai grav caz procurorul, orice altă variantă putând fi lesne sancționată ca daune aduse instituției.

S-a dovedit că aceste mecanisme nu sunt specifice administrației românești, că deviierile de la legalitate și bună administrarea nu au fost sancționate fără presiunea opiniei publice.

Din punct de vedere juridic legea este construită pe principiile din *Constituția României* privind '**libertatea conștiinței**' (art. 29), '**libertatea de exprimare**' (art. 30) și '**dreptul la informație**' (art. 31), precum și pe principiile *Cartei Europene a Drepturilor Fundamentale* privind '**libertatea de gândire, conștiința și religie**' (art. 10 al.2), '**libertatea de exprimare și de informare**' (art. 11), '**dreptul la protecție împotriva demiterii și a desfacerii abuzive a contractului de muncă**' (art. 30) și '**dreptul la o bună administrare**' (art. 41).

Legea avertizorilor completează în mod firesc, sistemul reglementarilor din domeniu, alături de Legea Nr. 682/2002 privind protecția martorilor, extinzând prevederile și în afara cadrului judiciar și adaptând protecția la specificul administrației publice.

Legea vine să aducă elemente de noutate pentru apărarea integrității publice:

- a) Aplicabilitatea legii tuturor autoritatilor și instituțiilor publice, precum și regiilor și societăților naționale cu capital de stat;
- b) Incurajarea apărării interesului public;
- c) Principiul nesanționării abuzive;
- d) Principiul bunei administrări;
- e) Principiul potrivit căruia sesizarea privind încălcarea legii se poate face către una sau mai multe entități publice sau private, în funcție de aprecierea avertizorului de integritate;
- f) Principiul bunei-credințe potrivit căruia în sesizarea făcută avertizorul de integritate este dator să acționeze cu buna-credință; tot în conformitate cu acest principiu, acesta este dator să dovedească numai buna sa credință, dovada existenței sau inexistenței încălcării rămânând în sarcina celui care sesizează comisia de disciplină vizând judecarea unui act de avertizare.
- g) Publicitatea ședințelor comisiei de disciplină vizând cercetarea avertizorului de integritate pentru abuzarea dreptului la avertizare.

Legea acoperă nevoia de dezvoltarea a integrității publice în administrație într-un cadru profesionist prin cointeresarea personalului administrației publice în lupta contra corupției prin:

- Încurajarea atitudinii civice și îndreptate către respectarea legii, precum și îngrădirea comportamentului personalizat în cadrul autorităților și instituțiilor publice;

- eficientizarea luptei împotriva corupției;
- creșterea integrității instituțiilor și autorităților publice.

Un alt efect al legii este acela că obligația de a acționa, în baza prevederilor deontologice și disciplinare care cer funcționarul public să reacționeze la abuzurile pe care le observă, nu mai poate fi eludată pe baza temerilor de represalii. Sunt primii pași pentru sancționarea disciplinară a complicității și tăinuirii.

2. DEFINIȚIA CORUPȚIEI UTILIZATĂ ÎN ACEST GHID

2 Ce este corupția?

Corupția, în sens larg, reprezintă folosirea abuzivă a puterii încredințate, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup.

Orice act al unei instituții sau autorități care are drept consecință provocarea unei daune interesului public, în scopul de a promova un interes/profit personal sau de grup poate fi calificat drept 'corupt'.

Nu este însă obligatoriu să existe un prejudiciu (concret sau material) al interesului public pentru a putea identifica o faptă de corupție.

Exemplul 1: Să presupunem că o persoană X are un proces în instanța de judecată pentru un litigiu imobiliar. Persoana X dă o sumă de bani, unuia/unora dintre membrii completului de judecată, sumă care este acceptată. Dacă după finalizarea procesului, persoana X câștigă, iar parte adversă face recurs:

⇒ Dacă hotărârea instanței este invalidată de instanța de recurs pe motive de drept, suntem în prezența unui fapt de corupție unde acceptarea banilor a fost urmată de o sentință neintegră în prima fază

- ⇒ Dacă instanța de recurs validează sentința primei instanțe pentru că ea era corectă în drept suntem tot în prezența unui fapt de corupție săvârșit de prima instanță

Exemplul 2: Vi se solicită o sumă de bani de către un funcționar pentru eliberarea unei adverințe/ certificat pe care era obligat de atribuțiile funcției sale să o/îl elibereze. Și aceasta este tot o faptă de corupție.

Rezumând putem spune că ne aflăm în fața unui fapt de corupție atâta timp cât un funcționar, profitând de poziția sa, obține alte beneficii personale, pentru sine sau pentru altul, în afara celor la care este îndreptățit prin lege (salariu/indemnizații).

Această definiție largă a corupției este reflectată în legislația românească în sens restrâns, prin definirea anumitor infracțiuni distincte care se încadrează în termenul generic de corupție, precum: darea și luarea de mită, traficul și cumpărarea de influență, primirea de foloase necuvenite etc.

ATENȚIE!	Abuzul în serviciu contra intereselor publice, ale persoanei sau prin îngrădirea unor drepturi asociat cu beneficii pentru sine sau pentru un altul a fost incrimat de legislație ca faptă de corupție, prin Legea 521/2004.
-----------------	--

Această nouă incriminare a unei variațiuni a corupției nu este însă ușor de demonstrat pentru că trebuiesc cumulativ stabilite două relații:

- ⇒ Forma intenției făptuitorului de a comite fapta pentru a stabili că este vorba de un abuz în realizarea atribuțiilor de serviciu.
- ⇒ Abuzul are ca urmare crearea unei situații favorabile sau aducerea unui beneficiu pentru funcționar, pentru petent sau pentru o altă persoană cu interes în exploatarea abuzului.

Totuși există beneficiul că justițiabilul, persoana vătămată, nu mai trebuie să arate și existența unei mite. Această obligație nu mai apare nici pentru procuror dacă el reușește să stabilească cele două relații de cauzalitate în mod simultan.

Important! Orice faptă neintegă în serviciu, atunci când petenții au interese contrare(ex. aplicarea legii fondului funciar), și care prejudiciază o parte are drept consecință fierească aducerea unui beneficiu părții adverse.
--

Intenția legiuitorului a fost aceea de a reduce abuzurile, soldate până acum, în cel mai bun caz, doar cu desființarea actelor întocmite și de a pune accentul pe sancționarea drastică a fateror de abuz contra intereselor persoanei.

3. INTEGRITATE PUBLICĂ ÎN SENSUL PREZENTULUI GHID

Integritatea publică presupune îndeplinirea cumulativă a trei condiții:

- a. incoruptibilitatea deciziei indiferent de beneficiarul acesteia;
- b. respectarea principiilor transparenței și al competitivității;
- c. bună administrare în sensul economicității, eficacității și eficienței.

Pentru a aceste condiții să fie atinse cu ușurință și fără aplicarea unei liste de verificare pentru fiecare act întocmit sau decizie luată „plasele de siguranță” sunt:

- respectarea procedurilor fără derogare
- asigurarea transparenței procedurilor administrative
- evitarea practicilor preferențiale sau discriminatorii
- adoptarea soluțiilor care își ating scopul cu cel mai mic consum de resurse
- urmărirea prescripțiilor legale
- evitarea conflictului de interese
- recunoașterea limitelor și ddeclinarea competenței
- respectarea principiilor care stau la baza legii¹.

---

¹ Vezi capitolul de mi jos „Principiile care stau la baza legii”

Cum se citește Legea avertizorilor de integritate?

Legea 571/2004 este structurată pe patru componente:

1. Principiile legii;
2. Definirea legală a avertizorului;
3. Definirea legală a avertizării;
4. Modalitățile legale de protecție.

1. PRINCIPIILE LEGII

Principiile legii sunt cheia dezlegării legii prin acoperirea întregii varietăți de situații pe care legea le reglementează dar și prin fixarea cadrului în care operează individualizarea avertizării de integritate atunci când se invocă mecanismele de protecție.

Exemplul 1: Nu este de conceput invocarea protecției legale privind sancționarea indirectă pentru altă faptă decât avertizarea de integritate fără trimitere la principiul nesancționării abuzive.

Exemplul 2: Individualizarea faptei se face prin analiza bunei credințe atunci când se aplică protecția în cadrul litigiilor pentru a se putea dovedi calitatea de avertizor.

Principiile acoperă și situațiile nereglementate expres în textul legii dar care au acoperire în realitatea juridică pe care legea o reglementează. Ele acoperă spiritul legii limitîng interpretarea la ale finalități care produc efectele de apărare a avertizorului și nu la cele care nu produc aceste efecte.

Un alt rol important al componentei de reglementare a principiilor ce guvernează legea este acoperirea posibilului vid legislativ datorat prevederilor finale care statuează fără echivoc că Legea 571/2004 derogă de la Codul Muncii și Statutul funcționarilor publici și de la orice alte norme succesive aplicabile categoriilor de angajați din sectorul public. În acest sens s-au transferat prevederi care apără supremația interesului public și obligă la respectarea principiului bunei credințe.

2. DEFINIREA LEGALĂ A AVERTIZORULUI

Definirea legală a avertizorului are rolul de a stabili în cadrul legii cui se adresează și în ce condiții o persoană se poate considera avertizor.

Modul de definire obligă la analiza complexă a situației de fapt pentru a stabili relația între calitatea persoanei de angajat în sectorul public, fapta semnalată, locul săvârșirii faptei și modul de semnalare a acesteia.

Exemplul 1: O persoană angajată dintr-un spital este avertizor de integritate dacă semnalează acordarea de asistență medicală preferențial sau fără înscrierea pacientului în registre. Un pacient din același spital nu este avertizor de integritate chiar dacă semnalează același lucru.

Exemplul 2: O persoană membră în comisa de disciplină care relatează ce s-a discutat și descrie public abaterea unui funcționar cercetat și sancționat corect de comisia de disciplină nu este avertizor de integritate. Un membru al unei comisii de liciitații care semnalează un tratament preferențial este însă un avertizor de integritate.

În exemplele de mai sus s-a făcut legătura între toate elementele avertizorului de integritate pentru a se putea stabili dacă legea are sau nu incidență.

ATENȚIE!	Legea prezumă existența avertizorului de integritate urmând a fi verificate îndeplinirea condițiilor. De asemenea legea prezumă buna credință în procedura disciplinară iar în cea contencioasă sarcina probei revine celui tăgăduie calitatea avertizorului.
-----------------	---

3. DEFINIREA LEGALĂ A AVERTIZĂRII

Avertizarea se definește prin modul de semnalare a faptelor în relație cu tipul faptelor ce pot constitui obiectul avertizării. În concepția legii avertizarea nu este definită prin calitatea avertizorului ci invers.

Trebuie reținut că în rândul faptelor care sunt considerate obiect al avertizării legiuitorul a introdus fapte cu sancțiuni diferite, penale, civile și disciplinar administrative. Această suprapunere are rolul de a proteja în sfera administrativ-disciplinară pe funcționar indiferent de locul sau categoria de fapte reclamate.

Exemplu: O secretară la facultate reclamă la parchet o infracțiune de fraudare a fondurilor europene din proiectele Leonardo D’Avinci. Deși nu are calitate de funcționar public și nu era obligată să o facă și nici nu a adus fapta la cunoștința publicului prejudiciind imaginea instituției, legea o protejează de sancționare indirectă prin aplicarea principiului nesancționării abuzive.

Includerea mai multor categorii de fapte are ca scop tocmai apărarea drepturilor profesionale și atingerea scopurilor legii². Această componentă a legii se va analiza în cazul de mai sus cu modalitățile de protecție.

3. MODALITĂȚILE LEGALE DE PROTECȚIE

Modalitățile legale de protecție sunt stabilite pe două paliere procedurale și pe două realități juridice ale garantării împotriva persecuțiilor.

Palierul administrativ are ca elemente de bază imposibilitatea cercetării disciplinare a avertizorului pentru fapta de avertizare de integritate, pornind de la următoarele ipoteze de lucru:

- În cazul în care se începe procedura disciplinară avertizorul trebuie să își declare calitatea pentru că legea nu impune drepturi pe care persoana nu le invocă și pentru ca dreptul trebuie opus autorității pentru ca legea să poată acționa.
- În cazul în care Comisia de disciplină persistă considerând că este folosirea fără drept a unor privilegii atunci legea impune procedură deschisă și transparentă, precum și răstoarnă sarcina probei prin prezumția dată avertizorului de a fi de bună credință.

---

² Vezi secțiunea „De ce o lege a avertizorului de integritate”

Palierul judiciar (instanța de contencios sau litigii de muncă) are ca elemente de bază următoarele ipoteze de lucru:

- Sarcina probei privind reaua credință rămâne a instituției și nu a avertizorului
- In cazul în care se constată că avertizorul a fost sancționat pentru actul de avertizare va constata nulitatea absolută a sancțiunii numai pe baza constatării calității de avertizor de integritate, fără a intra pe dezbateră fondului faptei sesizate, care poate face obiectul unui alt litigiu.
- In cazul în care instanța constată că persoana sancționată este avertizor de integritate va verifica din oficiu practica sancționatorie în cazul în care persoana a fost sancționată pentru altă faptă ulterioară avertizării pentru a se asigura ca nu este cazul unei sancționări indirecte și disproporționate.

Principiile care stau la baza legii

1) PRINCIPIUL BUNEI ADMINISTRĂRI

Principiul impune tuturor entităților publice să își desfășoare activitatea în realizarea interesului general, cu un grad ridicat de profesionalism, în condiții de eficiență, eficacitate și economicitate a folosirii resurselor, respectarea și gerfându-se respectarea celorlalte principii care îl explicitează.

Aplicarea lui presupune că reprezentanții entităților publice au obligația să acorde un tratament imparțial și echitabil tuturor persoanelor care se adresează acestora, cu respectarea unui termen rezonabil.

În sprijinul acestuia vine însăși Constituția României, care consacră egalitatea cetățenilor în fața legii și a instituțiilor publice, fără privilegii și fără discriminări (art. 16), precum și dreptul de petiționare (art. 51) al cetățeanului, insituind în sarcina entităților publice obligația de a răspunde la acestea în termenele și condițiile stabilite prin legi.

În legislația internă au fost adoptate mai multe acte normative care consacră cu valoare de principiu fiecare din elementele ce formează acest principiu.

O primă componentă o reprezintă transparența în desfășurarea activității acestor instituții, care la rândul ei prezintă două laturi și anume implicarea publicului în procesul decizional, precum și accesul acestuia la informațiile de interes public.

Pe de altă parte, transparența este limitată de respectarea confidențialității datelor cu caracter personale, ca o obligație ce incumbă personalului care gestionează astfel de informații.

Totodată legislația insitutie obligația motivării actelor care emană de la majoritatea entităților publice, în special pentru actele cu caracter jurisdicțional penal, cât și pentru cele cu caracter administrativ, prin care se resping solicitări ale petiționarilor.

Actele și faptele care în mod direct sau indirect încalcă acest principiu atrag răspunderea personalului și dau dreptul cetățenilor să solicite despăgubiri pentru prejudiciile cauzate (art. 52 – Constituția României).

La nivel de reglementare comunitară, **Tratatul instituind o Constituție pentru Europa**, consacră dreptul la bună administrare și stabilește principalele

coordonate ale acestuia. După cum se poate observa, între cele două sisteme juridice: cel comunitar și cel intern există corespondențe între reglementările în această materie.

Articolul II-101: " Dreptul la bună administrare"

1. Orice persoană are dreptul de beneficia de un tratament imparțial, echitabil, și într-un termen rezonabil, din partea instituțiilor, organismelor și agențiilor Uniunii, în ceea ce privește problemele sale.

2. Acest drept implică, în special:

a) dreptul fiecărei persoane de a fi ascultată înainte de luarea oricărei măsuri individuale care ar putea să o afecteze în mod nefavorabil;

b) dreptul de acces al fiecărei persoane la dosarul propriu, cu respectarea intereselor legitime legate de confidențialitate și de secretul profesional;

c) obligația administrației de a-și motiva deciziile.

3. Orice persoană are dreptul la despăgubire din partea Uniunii pentru daunele cauzate de instituțiile, organismele sau agenții acesteia, aflați în exercițiul funcțiunii, conform principiilor generale comune și drepturilor statelor membre.

4. Orice persoană se poate adresa instituțiilor Uniunii într-una dintre limbile Constituției și are dreptul de a primi răspuns în aceeași limbă.

2) PRINCIPIUL EFICIENȚEI

Potrivit acestui principiu liniile de activitate trebuie elaborate astfel încât să răspundă unor nevoi obiective, existente în cadrul comunității pe care entitățile publice o deservească, iar aplicarea lor să se facă pe baza unor obiective bine definite, ierarhizate și a unor evaluări de impact prealabile. Aceste linii de activitate trebuie aplicate în termenul planificat, astfel cum acesta a fost stabilit pe baza evaluărilor, pentru a nu mări costurile aferente implementării lor.

Eficiența presupune așadar menținerea unui raport favorabil între resursele întrebuintate și rezultatele obținute.

Aplicarea acestui principiu înseamnă însă mai mult și anume: trebuie urmărit ca prin activitatea desfășurată rezultatele să fie maxime, nu doar rezonabile în raport cu resursele utilizate. Aceasta presupune un management de calitate realizat de personal bine calificat și responsabil.

3) PRINCIPIUL EFICACITĂȚII

Aplicarea lui este strâns legată de cea a principiului eficienței și presupune utilizarea eficientă a resurselor, protejarea resurselor entității publice de utilizare inadecvată sau de pierderi, precum și identificarea și gestionarea pasivelor.

La nivelul entităților publice aceasta implică asigurarea unui grad ridicat de îndeplinire a scopurilor propuse și de soluționare a problemelor publice care le-au fost atribuite spre soluționare.

Eficacitatea unei activități poate fi evaluată în funcție de gradul de îndeplinire a obiectivelor programate și de raportul dintre efectul proiectat și rezultatul efectiv al activității respective.

Putem vorbi deci despre o activitate eficace atunci când obiectivele programate au fost îndeplinite astfel cum au fost concepute, cu utilizarea unui minim de resurse și la termenul prevăzut. Trebuie avut în vedere faptul că aceste condiții trebuie îndeplinite cumulativ pentru a putea vorbi de maximizarea eficacității. Orice diferență în plus sau în minus față de proiect duce la schimbarea raportului și la scăderea eficacității, fie ca urmare a supradimensionării obiectivelor și angajarea unor resurse care nu erau necesare, fie ca urmare a subdimensionării acestora, ceea ce duce la imposibilitatea atingerii rezultatului programat cu resursele alocate.

4) PRINCIPIUL ECONOMICITĂȚII

Economicitatea are ca fundament cele două principii anterioare și presupune minimizarea costului resurselor alocate pentru atingerea rezultatelor estimate ale unei activități, cu menținerea calitatii corespunzătoare a acestor rezultate.

Acest principiu se află în interdependență cu celelalte două, iar aplicarea lor separată este imposibilă. Din acest motiv cele trei principii sunt cunoscute și sub titulatura de „cele trei E-uri”: eficiență, eficacitate și economicitate.

5) PRINCIPIUL TRANSPARENȚEI

Legislația românească regelementează acest principiu sub mai multe: liberul acces la informațiile de interes public, transparența decizională și identificarea personalului entităților publice în raporturile cu terții.

Astfel Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public reprezintă un prim pas în transparentizarea activității entităților publice. Legea instituie instituie în sarcina entităților publice obligația de a comunica din oficiu sau la cererea informații cu privire la activitatea desfășurată, în măsura în care acestea sunt calificate ca fiind de interes public, prin dispozițiile legii.

În sprijinul acestui principiu sunt și dispozițiile constituționale din art. 31 care prevede dreptul la informare și din art. 51, care se referă la dreptul de petiționare. Astfel, Constituția României garantează dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public, entitățile publice fiind obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal. Cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții, iar entitățile publice au obligația să răspundă la acestea în termenele și în condițiile stabilite potrivit legii.

Ordonanța nr. 27/2002 detaliază modul de soluționare a petițiilor și stabilind un termen de 30 de zile pentru a răspunde acestora, cu posibilitatea prelungirii acestuia cu 15 zile. Această reglementare se aplică oricărei petiții pentru care nu se derogă prin lege specială. Prin petiție se înțelege cererea, reclamația, sesizarea sau propunerea formulată în scris ori prin poștă electronică, pe care un cetățean sau o organizație legal constituită, adresată autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, serviciilor publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale, companiilor și societăților naționale, societăților comerciale de interes județean sau local, precum și regiilor autonome.

Pentru întregirea cadrului legal care consacra principiul transparenței, în anul 2003 a fost adoptată Legea nr. 52 privind transparența decizională în administrația publică, care impune entităților publice să permită participarea societății civile și a reprezentanților comunității de afaceri, cu rol consultativ, la procesul decizional. Aceștia

urmează să fie consultați atât în faza de concepție și elaborare, cât și în cea de implementare a deciziilor, în vederea asigurării calității și legitimității acestora.

Publicul trebuie să fie permanent informat asupra activității autorităților publice, atât în stadiul de evaluare a planurilor de activitate, cât și în momentul adoptării și implementării deciziilor, furnizându-i-se în orice moment informații complete, obiective și consistente de natură financiară ori în legătură cu misiunea și planificarea strategică a entităților publice.

Transparența permite oricărei persoane asupra căreia produce efecte un act al unei entități publice să cunoască temeiul acestuia. La rândul lor entitățile publice primesc de la entitățile superioare feed-back constând în evaluarea amănunțită a activității lor.

Aplicarea acestui principiu constituie un instrument important pentru asigurarea respectării altor principii cum ar fi: supremația legii, egalitatea în fața legii și responsabilitatea. În acest fel transparența are menirea de a proteja interesul public, reducând probabilitatea unei administrări defectuoase și a corupției. Pe de altă parte, ea este esențială pentru a proteja drepturile și interesele particularilor, având în vedere că furnizează temeiul pentru decizia administrativă și, prin urmare, ajută partea interesată să își exercite dreptul de a corecta deficiențele folosind căile legale de atac.

Numai în mod excepțional pot exista chestiuni care să impună menținerea lor secretă sau confidențială, cum ar fi cele care privesc securitatea națională sau probleme similare, precum și datele cu caracter personal.

Transparența implică și un al treilea aspect – respectiv obligația personalului entităților publice de a se legitima față de terțele persoane cu care relaționează. Justificarea acestei forme de transparență se regăsește într-un interes al particularului de a cunoaște persoana responsabilă pentru actul sau activitate ce poate produce efecte și asupra acestuia, pentru a putea uza de dreptul său de a contesta acțiunile funcționarului când le consideră nelegale sau abuzive. Pe de altă parte, există și un interes al entității publice, respectiv acela de a cunoaște persoana pe care trebuie să o cheme în garanție sau care trebuie să răspună pentru prejudiciul cauzat particularului prin vătămarea unui drept sau interes legitim prin neîndeplinirea corespunzătoare a atribuțiilor de serviciu.

Tratatul instituind o Constituție pentru Europa

Articolul II-102: „ Dreptul de acces la documente”

Orice cetățean sau orice cetățeană a Uniunii și orice persoană fizică sau juridică cu reședința sau cu sediul social într-unul din statele membre are drept de acces la documentele instituțiilor, organismelor și agențiilor Uniunii, oricare ar fi forma sub care se prezintă aceste documente.

6) PRINCIPIUL LEGALITĂȚII

În mod tradițional acest principiu se exprimă prin:

- a) îndatorirea de a respecta regulile de drept;
- b) ordonarea tuturor regulilor de drept într-un sistem unic și unitar, implicând conformitatea celor inferioare față de cele superioare;
- c) adoptarea legii de organul competent și după procedura prestabilită de Constituție.

Din punct de vedere material legalitatea presupune că toate dispozițiile pe care le ia statul trebuie să fie date pe cale generală și impersonală și toate actele individuale ale statului trebuie făcute în baza și în conformitate cu dispozițiile luate anterior pe cale generală și impersonală. Formal, orice act trebuie să emane de la entitatea căreia îi revine această competență, dată de Constituție sau de lege.

O atenție deosebită trebuie acordată respectării drepturilor și libertăților cetățenilor garantate de Constituție, de actele normative subsecvente și de actele internaționale la care România este parte.

Sunt de asemenea avute în vedere normele procedurale, libera concurență și tratamentul egal acordat beneficiarilor serviciilor publice, potrivit legii.

Pentru a asigura aplicarea eficientă a acestui principiu, activitatea legislativă trebuie să se grefeze pe o examinare temeinică a măsurilor propuse și o evaluare cât mai corectă a consecințelor aplicării lor.

Pe de altă parte, obligația corelativă, aparținând destinatarilor legii – persoane fizice și juridice, de drept privat sau public – este de a respecta riguros dispozițiile legii.

Organele de stat, persoanele oficiale și celelalte entitățile publice sunt organizate și trebuie să își exercite funcțiile în strictă conformitate cu legile și actele subordonate

acestora, conform competențelor ce le revin prin lege. De asemenea acestea sunt obligate să aplice strict și neabătut actele normative în vigoare și să combată toate cazurile de încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor.

7) PRINCIPIUL SUPREMAȚIEI INTERESULUI PUBLIC

Interesul reprezintă preocuparea unei persoane fizice sau juridice de a realiza ceva pentru satisfacerea unei necesități sau nevoi. Legislația în vigoare ia în considerare numai interesul legitim; adică acel interes care poate fi valorificat prin permisiunea legii.

Legea nr. 544/2004 a contenciosului administrativ definește *interesul legitim public* ca fiind posibilitatea de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept fundamental care se exercită în colectiv ori, după caz, în considerarea apărării unui interes public. Această definiție are în vedere acel interes general al colectivității care se află în legătură cu drepturile fundamentale recunoscute de lege și care se exercită în colectiv.

Totodată interesul public vizează și asigurarea ordinii de drept și democrației constituțional, garantarea drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, satisfacera nevoilor comunitare și realizarea competenței autorităților publice

Pe de altă parte, *interesul legitim privat* reprezintă posibilitatea unei persoane de a pretinde o anumită conduită, în considerarea realizării unui drept subiectiv viitor și previzibil, prefigurată. Altfel spus, existența unui interes privat este legată de un drept recunoscut de lege unei persoane pe care aceasta intenționează să îl exercite într-un viitor ca modalitate de satisfacere a unei nevoi.

În înțelesul Legii nr. 571/2004, ordinea de drept, integritatea, imparțialitatea și eficiența autorităților publice și instituțiilor publice, precum și a celorlalte unități prevăzute la art. 2 sunt ocrotite și promovate de lege.

Supremația interesului public trebuie, deci, înțeleasă că fiind prioritatea acordată interesului public față de cel privat, nu în detrimentul celui din urmă ci ca o sumă a intereselor private comune și ca o garanție a respectării tuturor intereselor private care ar putea veni în contradicție asupra cărora trebuie să prevaleze interesul comun.

8) PRINCIPIUL RESPONSABILITĂȚII

Presupune în general că o persoană sau o entitate publică trebuie să explice, să justifice și să fie răspunzătoare pentru actele sale în fața autorităților administrative, legislative sau judecătorești. Responsabilitatea este un instrument pentru a asigura respectarea altor principii cum ar fi: supremația legii, transparența, imparțialitatea și egalitatea în fața legii și a unor valori ca eficiență, eficacitate, economicitate.

Exercitarea responsabilă a actului de autoritate presupune angajament, respectarea legilor și a deontologie profesionale, îndeplinirea sarcinilor, precum și acceptarea și suportarea consecințelor, atunci când cerințele anterioare nu sunt îndeplinite.

Legea nr. 571/2004 înțelege prin responsabilitate îndatorirea oricărei persoane care semnalează încălcări ale legii de a susține reclamația cu date sau indicii privind fapta săvârșită. Avertizorul este dator să dovedească numai deținerea unor probe sau indicii privind încălcarea legii, dovada existenței sau inexistenței faptei rămânând în sarcina organelor abilitate.

Acest principiu operează în strânsă legătura cu prezumția de nevinovăție care trebuie să existe în favoarea celui împotriva căruia se face sesizarea, până la demonstrarea vinovăției acestuia.

Orice avertizor de integritate trebuie să facă sesizarea cu bună-credință, convins fiind de veridicitatea celor semnalate, sesizările nereale și abuzive neintrând sub incidența prezentei legi. Persoana care face o astfel de sesizare poate fi ea însăși răspunzătoare pentru aceasta.

9) PRINCIPIUL NESANȚIONĂRII ABUZIVE

Conform acestuia nu pot fi sancționate persoanele care reclamă ori sesizează încălcări ale legii, direct sau indirect, prin aplicarea unei sancțiuni inechitabile și mai severe pentru alte abateri disciplinare.

Nesanționarea abuzivă trebuie corelată cu principiul bunei-credințe. Astfel trebuie avut în vedere și faptul că nu poate fi sancționată o persoană care face o avertizare în interes public, cu bună-credință, dar care ulterior cercetărilor se dovedește

a fi nefondată. În această situație nu sunt admise nici sancționările vingative de către persoana împotriva căreia s-a făcut sesizarea nefondată.

În cazul avertizării în interes public, nu sunt aplicabile normele deontologice sau profesionale de natură să împiedice avertizarea în interes public.

10) PRINCIPIUL BUNEI CONDUITE

Legea ocrotește și încurajază actul de avertizare câtă vreme acesta vizează ocrotirea unui interes public. Acesta trebuie să vizeze aspecte care privesc integritatea publică și buna administrare în scopul de a spori capacitatea administrativă și prestigiul entităților publice.

Rațiunea avertizării în interes public este aceea de a preveni și combate săvârșirea de fapte contrare legilor, codurilor de conduită sau principiilor de drept care guvernează buna administrare.

11) PRINCIPIUL ECHILIBRULUI

Nici o persoană nu poate invoca prezenta lege, pentru a solicita diminuarea sancțiunii administrative sau disciplinare pentru o faptă a sa mai gravă.

Principiul echilibrului impune ca pentru fiecare faptă să fie aplicată sancțiunea corespunzătoare, fără ca aceasta să fie supusă arbitrariului.

12) PRINCIPIUL BUNEI-CREDINȚE

Buna-credință reprezintă încrederea avertizorului că fapta pe care o semnalează reprezintă o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor enunțate și că acea faptă a fost săvârșită de persoana pe care avertizorul o indică. Totodată avertizarea trebuie să aibă ca scop ocrotirea unui interes public și doar în subsidiar a unui interes privat, în măsura în care fapta semnalată aduce atingere deopotrivă interesului public și celui privat.

Buna-credință este prezumată până la proba contrară.

Persoana care face o avertizare în aceste condiții este protejată de lege, aceasta putând solicita comisiei de disciplină sau organismului similar care o cercetează

disciplinar ca urmare a unui act de avertizare să invite presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale. De asemenea instanța poate dispune anularea sancțiunii dacă a fost aplicată ca urmare a unei avertizări în interes public, făcută cu bună-credință.

ATENȚIE!

Buna credință nu înseamnă că persoana nu are un interes legitim sau profesional sau că fapta avertizată este ca și probată ci înseamnă că avertizarea a fost făcută pe baza unor indicii că s-a comis o faptă care afectează integritatea publică.

Exemplu: În cadrul programului de instruire la Institutul Național de Administrație unii cursanți cu funcții de conducere au întrebat dacă suntem în situația bunei credințe dacă avertizorul intenționează să le ia locul? Nu are relevanță dacă este sau nu de postul celui reclamat ci dacă cel reclamat a făcut un abuz atunci trebuie să răspundă. Răspunderea nu îi profită în mod direct avertizorului pentru că postul se ocupă prin concurs pe baza principiului meritocrației, în caz contrar „avertizorul” poate fi la rândul lui în situația de a-și asuma riscul și răspunderea.

Deci buna credință protejează persoanele de delațiune și autoritatea de abuz de drept și instabilitate.

Cum se definește avertizorul de integritate

AVERTIZOR	Înseamnă persoana care face o sesizare cu bună-credință cu privire la orice faptă care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor buneii administrării, eficienței, eficacității, economicității și transparenței și care este încadrată într-o instituție publică sau care funcționează din fonduri publice ori administrează bunuri sau resurse publice
------------------	--

Din analiza reglementării interne în vigoare rezultă că noțiunea de entitate publică are două componente majore:

1) Cea determinată de tipul de atribuții consacrat prin lege: autorități și instituții publice

Parlamentul, Administrația Prezidențială, ministerele, celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale și locale, alte autorități publice, instituțiile publice autonome, precum și instituțiile din subordinea acestora, indiferent de modul de finanțare a acestora

2) Cea determinată de implicarea banilor publici în desfășurarea activității: sursele bugetare, bunurile gestionate, serviciile concesionate în regim de monopol

a) entitățile ai căror conducători sunt ordonatori principali de credite

Ministere, Organele de specialitate ale administrației publice centrale, Instituțiilor publice autonome

b) entitățile ai căror conducători sunt ordonatori secundari sau terțieri de credite: instituțiilor publice cu personalitate juridică din subordinea ordonatorilor principali de credite

- ordonatori secundari: Casele de Asigurări de Sănătate Județene
- ordonatori terțiari: Agențiile Teritoriale pentru Ocuparea Forței de Muncă

c) Persoanele de drept privat care aparțin statului sau la care statul e asociat în participațiune:

- Societăți Naționale: Societatea Română de Radiodifuziune
- Companii Naționale: Compania Națională Poșta Română
- Regii Autonome de interes național: Regia Autonomă "Administrația Patrimoniului Protocolului de Stat"
- Regii Autonome de interes local: Regia Autonomă de Transport Constanța
- Societăți Comerciale cu Capital Majoritar de Stat: S.C. RULMENTUL SA Brasov

- d) Alte unități bugetare: spitale, biblioteci publice, cantine sociale, școli, licee și universități de stat

Pornind de la aceste considerente se pot stabili categoriile de personal care intră sub incidența Legii nr. 571/2004. Astfel, personalul entităților publice este format din:

- funcționari publici**, care sunt persoane învestite, prin numire într-o funcție publică din structura unei autorități sau instituții publice, cu prerogative în realizarea competenței acestora, în regim de putere publică, având ca scop realizarea unui interes public.
- personal contractual** conform Codului Muncii. Pentru această categorie de personal nu are importanță nivelul de studii. Poate fi atât un director al unei instituții deconcentrate – Inspectoratul Școlar, cât și o casieră sau o bucătăreasă de la cantina socială.
- Personal care își desfășoară activitatea în baza unor statute speciale** medicii, profesorii, polițiștii, grefierii instanțelor, preoții, etc.

Codul Penal din 16/04/1997, cu modificările ulterioare, asimilează noțiunii de funcționar public ambele categorii de personal, definindu-l ca fiind orice persoană care exercită permanent sau temporar, cu orice titlu, indiferent cum a fost investită, o însărcinare de orice natură, retribuită sau nu, în serviciul unei entități publice.

Faptele care pot constitui subiectul unei evertizari de integritate

a) infracțiuni de corupție, infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiuni în legătură directă cu infracțiunile de corupție, infracțiunile de fals și infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul;

Luarea/darea de mită (Codul Penal, art. 254 și 255):

Luarea de mită (art.254 Cod Penal) este fapta funcționarului care pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri.

Darea de mită (art.255 Cod Penal) este aceeași faptă privită în oglindă și este reprezentată de promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase unui funcționar de către o persoană pentru satisfacerea nelegală a unui interes.

Aceasta sunt unele dintre cele mai "populare" forme de corupție existente în societate. În cadrul acestor infracțiuni sunt oferți și primiți bani, obiecte sau alte "stimulente" pentru realizarea, urgentarea sau simplificarea unor acte, proceduri etc

Exemplul 1: Cetățeanul care la intrarea țară, înmânează funcționarului vamal pașaportul cu 20\$ în el pentru a se asigura că acesta va sări peste eventuala verificare a bagajelor săvârșește o faptă de corupție prin dare de mită. Dacă funcționarul vamal acceptă respectiva bancnotă se realizează o faptă de corupție prin luare de mită.

Exemplul 2: Același tip de corupție se realizează și în cazul în care agentul de circulație nu încheie proces verbal

pentru sancționarea unui șofer contravenient și acceptă de la acesta o sumă de bani.

Primirea de foloase necuvenite (Codul Penal, art. 256):

Primirea de foloase necuvenite este definită drept primirea de către un funcționar, direct sau indirect, de bani ori alte foloase, după ce a îndeplinit un act, în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia.

Aceasta este infracțiunea prin care se sancționează așa numitele "atenții": cadouri, sacoșe cu diverse produse, plicuri cu bani strecurate printre foi etc.

Exemplu:

Dacă un funcționar constată îndeplinirea condițiilor legale și acordă corect un aviz de mediu pentru o construcție acceptând apoi o sumă de bani sau un cadou drept " mulțumire", el se face vinovat de corupție prin primirea de foloase necuvenite.

Traficul de influență și cumpărarea de influență - (Codul Penal, art. 257 și Legea 161/2003, art. 6¹):

Aceasta este infracțiunea prin care se pretind bani sau alte foloase de la o persoană fizică sau juridică de către o altă persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu.

Infracțiunea de trafic de influență există chiar dacă persoana în cauza nu are în realitate influența pe care o pretinde. Infracțiunea se socotește savarsită în momentul în care persoana care pretinde că are sau chiar are influență primește sau pretinde bani, influență sau alte foloase, sau acceptă promisiuni, daruri în scopul declarat de a determina un anumit comportament profesional din partea funcționarului.

Exemplu:

Fapta unui avocat care pretinde de la clientul său o sumă de bani sugerând că o va da judecătorului sau după caz procurorului pentru a le câștiga bunăvoința este o faptă de corupție prin trafic de influență. Nu are nici o importanță dacă acești bani vor fi dați mai departe sau vor fi păstrați de respectivul avocat.

Prin noul cod penal s-a incriminat și fapta de cumpărarea de influență care constă în fapta unei persoane de a oferi bani sau alte avantaje în schimbul promisiunii unei persoane de a își trafica influența. Legiuitorul a vrut să îl pedepsească penal și pe cel care dă bani ca în cazul dării de mită.

Legislația prevede că banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunilor menționate în acest capitol se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, făptuitorul (în cazul în care este condamnat) este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Infracțiuni asimilate celor de corupție:

Legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, a introdus sancționarea unor fapte din sfera economică, fapte anterior neincriminate și care se constituiau în portite de generare a corupției:

Sunt astfel sancționate:

- a) stabilirea, cu intenție, a unei valori diminuate a bunurilor aparținând statului în cadrul procedurilor de privatizare;
- b) acordarea de credite sau de subvenții cu încălcarea legii;
- c) utilizarea creditelor sau a subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate;
- d) influențarea operațiunilor economice ale unui agent economic de către cel ce are sarcina de a-l supraveghea, de a-l controla sau de a-l lichida;

e) efectuarea de operațiuni financiare, ca acte de comerț, incompatibile cu funcția, atribuția sau însărcinarea pe care o îndeplinește o persoană ori încheierea de tranzacții financiare, utilizând informațiile obținute în virtutea funcției, atribuției sau însărcinării sale;

f) folosirea, în orice mod, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații.

Atenție!	<p>Informațiile privitoare la fapte de corupție nu pot fi informații clasificate și deci ele pot constitui subiect al avertizării de integritate</p> <p>Art. 33 din Legea 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate precizează un principiu important conform căruia nu pot fi clasificate ca secrete de serviciu acele informații destinate să:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ <i>asigure informarea cetățenilor asupra unor probleme de interes public sau personal, pentru favorizarea și acoperirea:</i> ☐ <i>eludării legii</i> ☐ <i>obstrucționarea justiției</i>
-----------------	---

Practic, dacă veți hotărî să sesizați săvârșirea unei fapte de corupție și veți dori să adunați probe, informațiile în legătură cu acea faptă nu vor putea fi ascunse sub umbrela de "documente secrete", pentru că în această situație, chiar și documentele clasificate devin de interes public.

Abuzul în serviciu art 13² din Legea 78/2000

Infrațiunea de abuz în serviciu contra intereselor publice, infrațiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor și infrațiunea de abuz în serviciu prin îngădirea unor drepturi, dacă funcționarul public a obținut pentru sine sau pentru altul un avantaj patrimonial sau nepatrimonial, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani.

Această nouă incriminare a unei variațiuni a corupției nu este însă ușor de demonstrat pentru că trebuiesc cumulativ stabilite două relații:

- ⇒ Forma intenției făptuitorului de a comite fapta pentru a stabili că este vorba de un abuz în realizarea atribuțiilor de serviciu.

Abuzul are ca urmare crearea unei situații favorabile sau aducerea unui beneficiu pentru funcționar, pentru petent sau pentru o altă persoană cu interes în exploatarea abuzului.

b) infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene;

Legea 78/2000 a introdus de asemenea serie de prevederi relative la fondurile Uniunii Europene.

Astfel sunt sancționate special ca fapte de corupție, falsul și uzul de fals prin care se obțin pe nedrept fonduri europene precum și fraudarea acestor fonduri chiar în cazul în care ele au fost obținute în mod legal. Dată fiind importanța acestor fonduri pentru economia națională și necesitatea unei bune și corecte absorbții a lor este sancționată și fraudarea din culpă (greșeală, neatenție) a acestor fonduri.

c) practici sau tratamente preferențiale ori discriminatorii în exercitarea atribuțiilor unităților prevăzute la art.2;

Practicile preferențiale sau discriminatorii nu sunt definite legal în lege dar se face apel la întreaga legislație privind discriminarea sau practicile neconcurențiale.

În situația în care un avertizor dorește să semnaleze existența unor asemenea practici el trebuie doar să invoce procedurile administrative, să evidențieze derapajele și să se asigure aceste derapaje nu sunt constante ca o proastă practică ci ele au legatură directă cu petentul.

Ca apărător al integrității publice, avertizorul nu trebuie să întocmească întreaga disertație juridică a faptei, însă este necesar să facă trimitere la regulamentele instituției și la practica curentă.

Exemplul 1: Faptul că un funcționar soluționează pentru o anumită persoană pe care o cunoaște sau care reprezintă un grup de interese lucrarea într-un termen de 2 zile iar pentru toate celelalte persoane în 30 de zile poate fi considerată o practică preferențială, diferența fiind făcută de derapajul de la ritmul normal

Exemplul 2: Dacă un funcționar solicită un act în plus sau dimpotrivă unul mai puțin pentru întocmirea unui dosar față de actele cerute de regulamente sau de cutuma administrativă atunci există situația de tratament preferențial ori discriminatoriu. Atunci când fapta are ca rezultat și realizarea unui beneficiu pentru sine sau pentru un terț fapta îmbracă forma penală a abuzului în serviciu ca faptă de corupție.

d) încălcarea prevederilor privind incompatibilitățile și conflictele de interese;

Conflictul de interese în forma actuală:

Rolul reglementării conflictului de interese este de a preveni situațiile în care funcționari publici sau demnitari ar fi înclinați în mod natural să slujească în primul rând sau predominant interesul personal, datorită existenței unei împrejurări care le-ar aduce acestora, rudelor, prietenilor sau asociaților lor un anumit avantaj. Aceste situații includ și împrejurările în care existența unor obligații ale funcționarilor sau demnitarilor față de orice terț ar putea afecta imparțialitatea deciziilor sale. Așadar, importanța lor este data de faptul că simpla lor existență prezintă un potențial pericol de corupție.

Conform art. 70 din Legea 161/2003, *"prin conflict de interese se înțelege situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative."*

În cadrul legii sunt definite situațiile în care membrii guvernului, aleșii locali sau funcționarii publici se află în conflict de interese.

Sunt introduse anumite interdicții și incompatibilități instituite pentru a se evita sau a se reduce riscul de conflict de interese între atribuțiile unei persoane. Desigur,

Important !

Interdicțiile și incompatibilitățile sunt expres prevăzute de lege și trebuie să fie interpretate foarte strict. Doar acele situații specifice și nu altele sunt interdicții, respectiv incompatibilități. Conflictul de interese poate să apară și în formă „personală”, în sensul că un funcționar poate avea competența legală de a realiza un anumit act dar datorită unei situații/circumstanțe personale nu poate fi obiectiv. În această situație, el trebuie să invoce conflictul de interese și să se abțină/retragă de la realizarea respectivului act.

incompatibilitățile și interdicțiile nu pot acoperi toate situațiile posibile.

Conflictul de interese în forma propusă spre adoptare legislativă:

Prin proiectul de lege privind Agenția Națională de Integritate conflictul de interese se definește mult mai restrictiv ca fiind:

a) situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică, potrivit dispozițiilor prezentei legi, are sau ar putea avea un interes personal, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate și imparțialitate a atribuțiilor care îi revin, potrivit Constituției și altor acte normative.

b) situația în care efectele unui act sau fapt juridic, încheiat sau efectuat fraudulos de o persoană dintre cele prevăzute în prezentul titlu, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, creează un conflict de interese, iar acea persoană maschează actul sau faptul juridic ori efectele acestora printr-un interpus, pentru ascunderea conflictului de interese. În acest caz, actele juridice care au generat conflictul de interese sunt lovite de nulitate absolută. Pentru constatarea nulității absolute a actului, nu este necesară dovedirea convenției în simulație.

Principiile care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților publice și funcțiilor publice sunt: imparțialitatea, integritatea, transparența deciziei și supremația interesului public.

a) *interes personal* – orice avantaj patrimonial sau nepatrimonial, urmărit ori obținut, în mod direct sau indirect, pentru sine, pentru soțul său ori pentru o rudă sau afin de până la gradul IV inclusiv, de către persoanele prevăzute la art. 72 prin folosirea reputației, influenței, facilităților, relațiilor și informațiilor la care au acces, în temeiul exercitării demnității publice sau funcției publice;

b) *interes public* – acel interes care implică garantarea și respectarea întocmai, de către instituțiile și autoritățile publice, a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor și ale societății, recunoscute de Constituție, legislația internă și tratatele internaționale la care România este parte și respectarea principiului bunei administrări.

În perspectiva proiectului de act normativ această definiție a conflictului de interese se aplică tuturor categoriilor de persoane prevăzute la art. 70, precum și personalului din cadrul consiliilor științifice sau consultative de pe lângă autoritățile și instituțiile publice.”

Conflictul de interese în forma penală

Prin proiectul de modificare a Codului penal se intenționează completarea secțiunii *fapte de corupție cu un nou articol* Art. 253¹ – (1) Fapta funcționarului public care, în exercițiul atribuțiilor de serviciu, îndeplinește un act ori participă la luarea unei decizii prin care s-a produs, direct sau indirect, un folos material pentru sine, soțul său, o rudă ori un afin până la gradul IV inclusiv, sau pentru o altă persoană cu care s-a aflat în

raporturi comerciale ori de muncă sau din partea căreia a beneficiat ori beneficiază de servicii sau foloase de orice natură, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani și interzicerea dreptului de a ocupa o funcție publică pe durată maximă.

(2) Dispozițiile alin. (1) nu se aplică în cazul emiterii, aprobării sau adoptării actelor normative.

Incompatibilitățile:

În forma actuală ele sunt definite doar pentru sfera autorităților și instituțiilor publice

Calitatea persoanei	Incompatibilitatea: (NU poate fi în același timp) ,
Parlamentar (Vezi Art. 81)	orice funcție publică de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului a) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice; b) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile comerciale prevăzute la lit. a); c) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. a); d) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale; e) calitatea de comerciant persoană fizică; f) calitatea de membru al unui grup de interes economic; g) o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte
Membru al Guvernului și alte funcții publice de autoritate din administrația publică centrală și locală (Vezi Art. 84)	a) orice altă funcție publică de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator ori a altor situații prevăzute de Constituție; b) o funcție de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial; c) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice; d) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile comerciale prevăzute la lit. c); e) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. c); f) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale; g) calitatea de comerciant persoană fizică; h) calitatea de membru al unui grup de interes economic; i) o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte

<p>prefect și subprefect</p>	<p>a) calitatea de deputat sau senator; b) funcția de primar și viceprimar, primar general și viceprimar al municipiului București; c) funcția de consilier local sau consilier județean; d) o funcție de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial; e) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice; f) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile comerciale prevăzute la lit. e); g) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. e); h) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale; i) calitatea de comerciant persoană fizică; j) calitatea de membru al unui grup de interes economic; k) o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte</p>
<p>de primar și viceprimar, primar general și viceprimar al municipiului București, președinte și vicepreședinte al consiliului județean</p>	<p>a) funcția de consilier local; b) funcția de prefect sau subprefect; c) calitatea de funcționar public sau angajat cu contract individual de muncă, indiferent de durata acestuia; d) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, administrator, membru al consiliului de administrație ori cenzor sau orice funcție de conducere ori de execuție la societățile comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, la regiile autonome de interes național sau local, la companiile și societățile naționale, precum și la instituțiile publice; e) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la o societate comercială; f) funcția de reprezentant al unității administrativ-teritoriale în adunările generale ale societăților comerciale de interes local sau de reprezentant al statului în adunarea generală a unei societăți comerciale de interes național; g) calitatea de comerciant persoană fizică; h) calitatea de membru al unui grup de interes economic; i) calitatea de deputat sau senator; j) funcția de ministru, secretar de stat, subsecretar de stat sau o altă funcție asimilată acestora; k) orice alte funcții publice sau activități remunerate, în țară sau în străinătate, cu excepția funcției de cadru didactic sau a funcțiilor în cadrul unor asociații, fundații sau alte organizații neguvernamentale.</p>

<p>consilier local sau consilier județean</p>	<p>a) funcția de primar sau viceprimar; b) funcția de prefect sau subprefect; c) calitatea de funcționar public sau angajat cu contract individual de muncă în aparatul propriu al consiliului local respectiv sau în aparatul propriu al consiliului județean ori al prefecturii din județul respectiv; d) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, asociat, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la regiile autonome și societățile comerciale de interes local înființate sau aflate sub autoritatea consiliului local ori a consiliului județean respectiv sau la regiile autonome și societățile comerciale de interes național care își au sediul sau care dețin filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă; e) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la o societate comercială de interes local ori la o societate comercială de interes național care își are sediul sau care deține filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă; f) funcția de reprezentant al statului la o societate comercială care își are sediul ori care deține filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă; g) calitatea de deputat sau senator; h) funcția de ministru, secretar de stat, subsecretar de stat și funcțiile asimilate acestora.</p>
<p>ales local</p>	<p>Calitatea de acționar semnificativ la o societate comercială înființată de consiliul local, respectiv de consiliul județean.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Incompatibilitatea există și în situația în care soțul sau rudele de gradul I ale alesului local dețin calitatea de acționar semnificativ la unul dintre agenții economici menționați • Prin acționar semnificativ se înțelege persoana care exercită drepturi aferente unor acțiuni care, cumulate, reprezintă cel puțin 10% din capitalul social sau îi conferă cel puțin 10% din totalul drepturilor de vot în adunarea generală
<p>Consilierii locali și consilierii județeni:</p>	<p>Nu pot încheia contracte comerciale de prestări de servicii, de executare de lucrări, de furnizare de produse sau contracte de asociere cu autoritățile administrației publice locale din care fac parte, cu instituțiile sau regiile autonome de interes local aflate în subordinea ori sub autoritatea consiliului local sau județean respectiv ori cu societățile comerciale înființate de consiliile locale sau consiliile județene respective.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Există incompatibilitate și în cazul în care funcțiile sau calitățile respective sunt deținute de soțul sau rudele de gradul I ale alesului local
<p>Persoanele încadrate cu contract individual de muncă în aparatul propriu al consiliului local</p>	<ul style="list-style-type: none"> • care au în același timp funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor ori alte funcții de conducere, precum și calitatea de acționar sau asociat la societățile comerciale cu capital privat sau cu capital majoritar de stat ori cu capital al unei unități administrativ-teritoriale
<p>funcționar public</p>	<p>Orice altă funcție publică decât cea în care a fost numit, precum și cu funcțiile de demnitate publică</p> <p>Funcționarii publici care, în exercitarea funcției publice, au desfășurat activități de monitorizare și control cu privire la societăți comerciale sau alte unități cu scop lucrativ de natura celor prevăzute la alin. (2) lit. c) nu pot să-și desfășoare activitatea și nu pot acordarea de consultanță de specialitate timp de 3 ani după ieșirea din corpul funcționarilor publici societăților pe care le-au monitorizat sau controlat prin atribuțiile funcției publice</p>

e) Alte situații clar definite de lege

- folosirea abuzivă a resurselor materiale sau umane;
- partizanatul politic în exercitarea prerogativelor postului, cu excepția persoanelor alese sau numite politic;
- încălcări ale legii în privința accesului la informații și a transparenței decizionale;
- încălcarea prevederilor legale privind achizițiile publice și finanțările nerambursabile;
- incompetență sau neglijență în serviciu;
- evaluări neobiective ale personalului în procesul de recrutare, selectare, promovare, retrogradare și eliberare din funcție;
- încălcări ale procedurilor administrative sau stabilirea unor proceduri interne cu nerespectarea legii;
- emiterea de acte administrative sau de altă natură care servesc interese de grup sau clientelare;
- administrarea defectuoasă sau frauduloasă a patrimoniului public și privat al autorităților publice, instituțiilor publice și al celorlalte unități prevăzute la art.2;

f) încălcarea altor dispoziții legale, care impun respectarea principiului bunei administrări și cel al ocrotirii interesului public.

Deși nu este clar definit care dintre prevederile legale reprezintă în același timp și o proastă administrare³, printr-o decizie a Parlamentului European, referitoare la procedura Mediatorului European (*în sistemul instituțional românesc echivalentul Madiatorului European este Avocatul Poporului*) au fost evidențiate șapte cauze posibile ale unei proaste administrări:

1. lipsa de transparență,
2. întârziere nejustificată,
3. discriminare,

---

³ Art 41 din Carta UE a Drepturilor Fundamentale adoptată la Nisa în 2000, este intitulat “dreptul la bună administrare” și stipulează că orice persoană are dreptul de a avea propriile afaceri tratate de o manieră imparțială, onestă și într-un interval de timp rezonabil de către instituțiile UE. Este menționată obligația administrației de a justifica deciziile sale și de a repara orice prejudiciu cauzat de instituția respectivă sau de funcționarii săi în exercițiul funcțiunii.

4. abuz în serviciu (forma administrativă de depășire a competenței nu cea penală),
5. nerespectarea procedurilor,
6. eroarea legala/judiciară,
7. neglijența în serviciu (proastă funcționare ori incompetență),

Astfel de fapte nu sunt infracțiuni de corupție și în general un act de proastă administrare nu trebuie considerat drept corupție. Este important însă de reținut că astfel de acte pot fi generate sau pot genera fapte de corupție, dacă în spatele unei aparente "proaste administrări" se află un mobil (sume de bani, foloase, influență etc).

Modalități de protecție a avertizorilor conform legii

Rolul comisiilor de disciplină în contextul protecției avertizorilor de integritate

Legea nr. 571/2004 prevede că sesizarea în interes public poate fi făcută alternativ sau cumulativ uneia din următoarele entități:

- ✓ *organelor judiciare;*
- ✓ *organelor însărcinate cu constatarea și cercetarea conflictelor de interese și a incompatibilităților;*
- ✓ *comisiilor parlamentare;*
- ✓ *mass-media;*
- ✓ *organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale;*
- ✓ *organizațiilor neguvernamentale*

- ✓ *șefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale;*
- ✓ *conducătorului entității publice din care face parte persoana care a încălcat prevederile legale, sau în care se semnalează practica ilegală, chiar dacă nu se poate identifica exact făptuitorul;*
- ✓ *comisiilor de disciplină sau altor organisme similare din cadrul entității publice din care face parte persoana care a încălcat lege*

Important ! În cazul în care sesizarea a fost adresată conducătorului autorității sau instituției publice ori conducătorului compartimentului în care își desfășoară activitatea funcționarul public a cărui faptă este sesizată, acesta are obligația să o transmită de îndată comisiei de disciplină competente (art. 23, alin. 2 din HG 1210/2003). Sesizarea se depune de către persoana care a primit-o, la secretarul comisiei de disciplină, care are obligația să o înregistreze și să o prezinte președintelui comisiei de disciplină în termen de maximum două zile de la data înregistrării.

Funcționarului public a cărui faptă constituie obiectul sesizării i se comunică, sub sancțiunea nulității, o copie de pe sesizarea îndreptată împotriva sa.

Pentru a asigura protecția persoanei care face sesizarea, reglementările în vigoare prevăd obligația comisiei de disciplină de a păstra confidențialitatea numelui și a adresei acestuia până la data începerii cercetării faptei funcționarului public, atunci când apreciază că funcționarul ar putea influența sau exercita presiuni asupra semnatarului sesizării.

În completarea acestor reglementări, art. 7, alin (2) din Legea nr. 571/2004, stabilește aceeași regulă pentru toate situațiile în care cel reclamat prin avertizarea în interes public este șef ierarhic, direct sau indirect, ori are atribuții de control, inspecție și evaluare a avertizorului, aceasta fiind aplicabilă pe toată durata cercetării desfășurate de comisia de disciplină, precum și ulterior.

Dacă avertizarea în interes public se referă la infracțiuni de corupție, infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiuni în legătură directă cu infracțiuni de corupție, infracțiuni de fals și infracțiuni de serviciu sau în legătură cu serviciul, și infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene, se vor aplica din oficiu prevederile art. 12 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor.

Activitatea comisiei de disciplină are la bază următoarele principii:

- **prezumția de nevinovăție**, conform căruia se prezumă că funcționarul public este nevinovat atât timp cât vinovăția sa nu a fost dovedită;
- **garantarea dreptului la apărare**, conform căruia se recunoaște dreptul funcționarului public de a fi audiat, de a prezenta dovezi în apărarea sa și de a fi asistat de un apărător sau de a fi reprezentat;
- **celeritatea procedurii**, care presupune obligația comisiei de disciplină de a proceda fără întârziere la soluționarea cauzei, cu respectarea drepturilor persoanelor implicate și a regulilor prevăzute de lege și de prezenta hotărâre;
- **contradictorialitatea**, care presupune asigurarea posibilității persoanelor aflate pe poziții divergente de a se exprima cu privire la orice act sau fapt care are legătură cu abaterea disciplinară pentru care a fost sesizată comisia de disciplină;

- **proporționalitatea**, conform căruia trebuie respectat un raport corect între gravitatea abaterii disciplinare, circumstanțele săvârșirii acesteia și sancțiunea disciplinară propusă să fie aplicată;
- **legalitatea sancțiunii**, conform căruia comisia de disciplină nu poate propune decât sancțiunile disciplinare prevăzute de lege;
- **unicitatea sancțiunii**, conform căruia pentru o abatere disciplinară nu se poate aplica decât o singură sancțiune disciplinară.

Activitatea de cercetare desfășurată de comisia de disciplină presupune:

- audierea persoanei care a formulat sesizarea
Atunci când face o avertizare în interes public, aceasta beneficiază de prezumția de bună-credință, astfel cum aceasta a fost definită anterior, dar până la proba contrarie.
- audierea funcționarului public a cărui faptă constituie obiectul sesizării;
Conform **art. 26 din H.G. nr. 1210/2003**, funcționarul public a cărui faptă se cercetează se înfățișează personal în fața comisiei de disciplină. Funcționarul public își poate exercita dreptul la apărare prin asistarea de către un avocat sau prin reprezentare.
- audierea oricăror alte persoane ale căror declarații pot înlesni soluționarea cazului;
- culegerea informațiilor considerate necesare pentru rezolvarea cazului, prin mijloacele prevăzute de lege;
- administrarea probelor, precum și verificarea documentelor și a declarațiilor prezentate.

Ședințele comisiei de disciplină sunt publice, cu următoarele excepții:
  - atunci când funcționarul public împotriva căruia a fost formulată sesizarea a solicitat în scris ca acestea să nu fie publice;
  - atunci când președintele comisiei de disciplină a solicitat ca acestea să nu fie publice pentru motive temeinic justificate⁴.

---

⁴ De văzut în acest sens practica comisiei în ceea ce privește aprecierea anumitor motive ca fiind „*temeinic justificate*”;

Aceste dispoziții nu se aplică în situația în care este cercetat disciplinar un avertizor, ca urmare a unui act de avertizare. La cererea acestuia, comisiile de disciplină sau alte organisme similare din cadrul entităților au obligația de a invita presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale. Anunțul se face prin comunicat pe pagina de Internet a autorității publice, instituției publice sau a unității bugetare, cu cel puțin 3 zile lucrătoare înaintea ședinței, sub sancțiunea nulității raportului și a sancțiunii disciplinare aplicate. (art. 7, alin. 1, lit. b din Legea nr. 571/2004) Evident, dacă avertizorul nu face o cerere în acest sens, președintele comisiei poate solicita ca ședința să nu fie publică pentru motive temeinic justificate.

În exercitarea atribuțiilor sale, comisia de disciplină întocmește rapoarte pe baza concluziilor majorității membrilor săi. Acestea trebuie să conțină următoarele elemente:

- numărul și data de înregistrare a sesizării;
- numele, prenumele și funcția deținută de funcționarul public a cărui faptă a fost cercetată, precum și compartimentul în care acesta își desfășoară activitatea;
- numele, prenumele, funcția și domiciliul persoanei care a sesizat fapta, precum și ale persoanelor audiate;
- prezentarea pe scurt a faptei sesizate și a circumstanțelor în care a fost săvârșită;
- probele administrate;
- propunerea privind sancțiunea disciplinară aplicabilă sau, după caz, de clasare a cauzei;
- motivarea propunerii;
- numele, prenumele și semnătura președintelui, ale membrilor comisiei de disciplină, precum și ale secretarului acesteia;
- data întocmirii raportului.

Opiniile separate, formulate în scris și motivate, se vor anexa la raportul comisiei de disciplină.

Atenție ! Raportul comisiei de disciplină se înaintează persoanei competente să aplice sancțiunea, în termen de **3 zile** de la data ultimei ședințe.

Comisia de disciplină formulează propunerea cu privire la sancțiunea aplicabilă, pe baza referatului întocmit. Comisia de disciplină **poate să propună**:

- sancțiunea disciplinară aplicabilă, în cazul în care s-a dovedit săvârșirea abaterii disciplinare de către funcționarul public;
- clasarea sesizării, atunci când nu se confirmă săvârșirea unei abaterii disciplinare.

La **individualizarea** (stabilirea) sancțiunii disciplinare aplicabile funcționarului public comisia de disciplină trebuie să țină seama de:

- cauzele care au determinat săvârșirea abaterii disciplinare;
- împrejurările în care aceasta a fost săvârșită;
- gradul de vinovăție;
- gravitatea și consecințele abaterii disciplinare;
- conduita funcționarului public;
- existența unor antecedente disciplinare ale funcționarului public, care nu au fost radiate în condițiile legii.

Funcționarul public nemulțumit de sancțiunea disciplinară aplicată se poate adresa Agenției Naționale a Funcționarilor Publici, care, potrivit legii, are legitimitate procesuală activă, și poate dispune efectuarea unui control asupra modului cum autoritățile sau instituțiile publice respectă legislația referitoare la funcția publică și funcționarii publici.

Legea nr. 571/2004 prevede că în litigiile de muncă sau în cele privitoare la raporturile de serviciu, instanța poate dispune anularea sancțiunii disciplinare sau administrative aplicate unui avertizor, dacă sancțiunea a fost aplicată ca urmare a unei avertizări în interes public, făcută cu bună-credință.

Instanța verifică proporționalitatea sancțiunii aplicate avertizorului pentru o abatere disciplinară, prin compararea cu practica sancționării sau cu alte cazuri similare din cadrul aceleiași autorități publice, instituții publice sau unități bugetare, pentru a înlătura posibilitatea sancționării ulterioare și indirecte a actelor de avertizare în interes public, protejate prin prezenta lege.

Atenție ! În cazul în care comisia de disciplină are indicii că fapta săvârșită de funcționarul public poate fi considerată infracțiune, propune conducătorului autorității sau instituției publice, în cadrul căreia acesta își desfășoară activitatea, sesizarea organelor de cercetare penală. Conducătorul autorității sau instituției publice va sesiza de îndată organele de cercetare penală.

Breviar legislativ

L E G E

privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Art. 1. – Prezenta lege reglementează unele măsuri privind protecția persoanelor care au reclamat sau au sesizat încălcări ale legii în cadrul autorităților publice, instituțiilor publice și al altor unități, săvârșite de către persoane cu funcții de conducere sau de execuție din autoritățile, instituțiile publice și din celelalte unități bugetare prevăzute la art.2.

Art. 2. – (1) Dispozițiile prezentei legi se aplică autorităților și instituțiilor publice din cadrul administrației publice centrale, administrației publice locale, aparatului Parlamentului, aparatului de lucru al Administrației Prezidențiale, aparatului de lucru al Guvernului, autorităților administrative autonome, instituțiilor publice de cultură, educație, sănătate și asistență socială, companiilor naționale, regiilor autonome de interes național și local, precum și societăților naționale cu capital de stat.

(2) Prezenta lege se aplică și persoanelor numite în consilii științifice și consultative, comisii de specialitate și alte organe colegiale organizate în structura sau pe lângă autoritățile sau instituțiile publice.

Art. 3. – În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație:

a) *avertizare în interes public* înseamnă sesizarea făcută cu bună-credință cu privire la orice faptă care presupune o încălcare a legii, a deontologiei profesionale sau a principiilor bunei administrări, eficienței, eficacității, economicității și transparenței;

b) *avertizor* înseamnă persoana care face o sesizare potrivit lit.a) și care este încadrată în una din autoritățile publice, instituțiile publice sau celelalte unități prevăzute la art.2;

c) *comisie de disciplină* înseamnă orice organ însărcinat cu atribuții de cercetare disciplinară, prevăzut de lege sau de regulamentele de organizare și funcționare a autorităților publice, instituțiilor publice sau a celorlalte unități prevăzute la art.2.

CAPITOLUL II

Principii generale

Art. 4. – Principiile care guvernează protecția avertizării în interes public sunt următoarele:

a) principiul legalității, conform căruia autoritățile publice, instituțiile publice și celelalte unități prevăzute la art.2 au obligația de a respecta drepturile și libertățile cetățenilor, normele procedurale, libera concurență și tratamentul egal acordat beneficiarilor serviciilor publice, potrivit legii;

b) principiul supremației interesului public, conform căruia, în înțelesul prezentei legi, ordinea de drept, integritatea, imparțialitatea și eficiența autorităților publice și instituțiilor publice, precum și a celorlalte unități prevăzute la art.2 sunt ocrotite și promovate de lege;

c) principiul responsabilității, conform căruia orice persoană care semnalează încălcări ale legii este dator să susțină reclamația cu date sau indicii privind fapta săvârșită;

d) principiul nesancționării abuzive, conform căruia nu pot fi sancționate persoanele care reclamă sau sesizează încălcări ale legii, direct sau indirect, prin aplicarea unei sancțiuni inechitabile și mai severe pentru alte abateri disciplinare. În cazul avertizării în interes public, nu sunt aplicabile normele deontologice sau profesionale de natură să împiedice avertizarea în interes public;

e) principiul bunei administrări, conform căruia autoritățile publice, instituțiile publice și celelalte unități prevăzute la art.2 sunt dator să își desfășoare activitatea în realizarea interesului general, cu un grad ridicat de profesionalism, în condiții de eficiență, eficacitate și economicitate a folosirii resurselor;

f) principiul bunei conduite, conform căruia este ocrotit și încurajat actul de avertizare în interes public cu privire la aspectele de integritate publică și bună administrare, cu scopul de a spori capacitatea administrativă și prestigiul autorităților publice, instituțiilor publice și al celorlalte unități prevăzute la art.2;

g) principiul echilibrului, conform căruia nici o persoană nu se poate prevala de prevederile prezentei legi pentru a diminua sancțiunea administrativă sau disciplinară pentru o faptă a sa mai gravă;

h) principiul bunei credințe, conform căruia este ocrotită persoana încadrată într-o autoritate publică, instituție publică sau altă unitate bugetară din cele prevăzute la art.2 care a făcut o sesizare, convinsă fiind de realitatea stării de fapt sau că fapta constituie o încălcare a legii.

CAPITOLUL III

Avertizarea privind fapte de încălcare a legii

Art. 5. – Semnalarea unor fapte de încălcare a legii de către persoanele prevăzute la art.1 și art.2, prevăzute de lege ca fiind abateri disciplinare, contravenții sau infracțiuni, constituie avertizare în interes public și privește:

- a) infracțiuni de corupție, infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, infracțiuni în legătură directă cu infracțiunile de corupție, infracțiunile de fals și infracțiunile de serviciu sau în legătură cu serviciul;
- b) infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene;
- c) practici sau tratamente preferențiale ori discriminatorii în exercitarea atribuțiilor unităților prevăzute la art.2;
- d) încălcarea prevederilor privind incompatibilitățile și conflictele de interese;
- e) folosirea abuzivă a resurselor materiale sau umane;
- f) partizanatul politic în exercitarea prerogativelor postului, cu excepția persoanelor alese sau numite politic;
- g) încălcări ale legii în privința accesului la informații și a transparenței decizionale;
- h) încălcarea prevederilor legale privind achizițiile publice și finanțările nerambursabile;
- i) incompetență sau neglijență în serviciu;
- j) evaluări neobiective ale personalului în procesul de recrutare, selectare, promovare, retrogradare și eliberare din funcție;
- k) încălcări ale procedurilor administrative sau stabilirea unor proceduri interne cu nerespectarea legii;
- l) emiterea de acte administrative sau de altă natură care servesc interese de grup sau clientelare;
- m) administrarea defectuoasă sau frauduloasă a patrimoniului public și privat al autorităților publice, instituțiilor publice și al celorlalte unități prevăzute la art.2;
- n) încălcarea altor dispoziții legale, care impun respectarea principiului bunei administrări și cel al ocrotirii interesului public.

Art. 6. – Sesizarea privind încălcarea legii sau a normelor deontologice și profesionale, conform art.4 lit.h), poate fi făcută, alternativ sau cumulativ:

- a) șefului ierarhic al persoanei care a încălcat prevederile legale, potrivit art.5;
- b) conducătorului autorității publice, al instituției publice sau unității bugetare din care face parte persoana care a încălcat prevederile legale, potrivit art.5, sau în care se semnalează practica ilegală, chiar dacă nu se poate identifica exact făptuitorul;
- c) comisiilor de disciplină sau altor organisme similare din cadrul autorității publice, instituției publice sau unității prevăzute la art.2 din care face parte persoana care a încălcat legea conform art.5;
- e) organelor însărcinate cu constatarea și cercetarea conflictelor de interese și al incompatibilităților;
- f) comisiilor parlamentare;
- g) mass-media;
- h) organizațiilor profesionale, sindicale sau patronale;
- i) organizațiilor neguvernamentale.

CAPITOLUL IV

Protecția funcționarilor publici, a personalului contractual și a altor categorii de personal

Art. 7. – (1) În fața comisiei de disciplină sau a altor organe similare, avertizorii beneficiază de protecție după cum urmează:

- a) avertizorii în interes public beneficiază de prezumția de bună credință, în condițiile art.4 lit.h), până la proba contrară;
- b) la cererea avertizorului cercetat disciplinar ca urmare a unui act de avertizare, comisiile de disciplină sau alte organisme similare din cadrul autorităților publice, instituțiilor publice sau altor unități prevăzute la art.2 au obligația de a invita presa și un reprezentant al sindicatului sau al asociației profesionale. Anunțul se face prin comunicat pe pagina de internet a autorității, instituției publice sau a unității bugetare cu cel puțin 3 zile lucrătoare înaintea ședinței, sub sancțiunea nulității raportului și a sancțiunii disciplinare aplicate.

(2) În situația în care cel reclamat prin avertizarea în interes public este șef ierarhic, direct sau indirect, ori are atribuții de control, inspecție și evaluare a avertizorului, comisia de disciplină sau alt organism similar va asigura protecția avertizorului, ascunzându-i identitatea.

Art. 8. – În cazul avertizărilor în interes public, prevăzute la art.5 lit.a) și b), se vor aplica din oficiu prevederile art.12 alin.(2) lit.a) din Legea nr.682/2002 privind protecția martorilor.

Art. 9. – (1) În litigiile de muncă sau cele privitoare la raporturile de serviciu, instanța poate dispune anularea sancțiunii disciplinare sau administrative aplicate unui avertizor, dacă sancțiunea a fost aplicată ca urmare a unei avertizări în interes public, făcută cu bună credință.

(2) Instanța verifică proporționalitatea sancțiunii aplicate avertizorului pentru o abatere disciplinară, prin compararea cu practica sancționării sau cu alte cazuri similare din cadrul aceleiași autorități, instituții publice sau unități bugetare, pentru a înlătura posibilitatea sancționării ulterioare și indirecte a actelor de avertizare în interes public, protejate prin prezenta lege.

CAPITOLUL V

Dispoziții tranzitorii și finale

Art. 10. – Prezenta lege, în privința protecției avertizorilor în interes public, se completează cu dispozițiile Codului muncii, precum și cu prevederile Legii nr.188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, republicată, cu modificările ulterioare.

Art. 11. – În termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, autoritățile, instituțiile publice și celelalte unități bugetare prevăzute la art.2 își vor pune de acord regulamentele de ordine interioară cu prevederile acesteia.

PROIECT DE LEGE

privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, controlul averilor, verificarea conflictelor de interese și constatarea incompatibilităților în exercitarea funcției

Titlul IV

Cercetarea și constatarea incompatibilităților

Dispoziții generale

Art. 127 - Incompatibilitățile privind demnitățile publice și funcțiile publice sunt cele reglementate de [Constituție](#) , de legea aplicabilă autorității sau instituției publice în care persoanele ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică își desfășoară activitatea, precum și de dispozițiile prezentului titlu.

CAPITOLUL I

Incompatibilități privind calitatea de parlamentar

Art. 128 - (1) Calitatea de deputat sau de senator este incompatibilă cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, potrivit Constituției, cu excepția celei de membru al Guvernului.

(2) Prin funcții publice de autoritate, incompatibile cu calitatea de deputat sau de senator, se înțelege funcțiile din administrația publică asimilate celor de ministru, funcțiile de secretar de stat, subsecretar de stat și funcțiile asimilate celor de secretar de stat și subsecretar de stat din cadrul organelor de specialitate din subordinea Guvernului sau a ministerelor, funcțiile din Administrația Prezidențială, din aparatul de lucru al Parlamentului și al Guvernului, funcțiile de conducere specifice ministerelor, celorlalte autorități și instituții publice, funcțiile de consilieri locali și consilieri județeni, de prefecți și subprefecți și celelalte funcții de conducere din aparatul propriu al prefecturilor, funcțiile de primar, viceprimar și secretar ai unităților administrativ-teritoriale, funcțiile de conducere și execuție din serviciile publice descentralizate ale ministerelor și celorlalte organe din unitățile administrativ-teritoriale și din aparatul propriu și serviciile

publice ale consiliilor județene și consiliilor locale, precum și funcțiile care, potrivit legii, nu permit persoanelor care le dețin să candideze în alegeri.

Art. 129 - (1) Calitatea de deputat și senator este, de asemenea, incompatibilă cu:

a) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile comerciale, societățile civile, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice, asociații sau fundații;

b) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile prevăzute la lit. a);

c) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. a);

d) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale;

e) calitatea de comerciant persoană fizică ;

f) calitatea de membru al unui grup de interes economic;

g) o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte;

h) calitatea de avocat, executor judecătoresc, notar public ori lichidator judiciar.

(2) În mod excepțional, la solicitarea motivată a deputatului sau a senatorului, Direcția pentru incompatibilități poate aproba participarea acestuia ca reprezentant al statului în adunarea generală a acționarilor ori ca membru în consiliul de administrație al regiilor autonome, companiilor sau societăților naționale, ori instituțiilor publice

(3) Deputații și senatorii pot exercita activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice, cu excepția funcțiilor de conducere și de administrare.

Art. 130 - (1) Deputatul sau senatorul care la data intrării în vigoare a prezentului titlu se află în una dintre incompatibilitățile prevăzute art. 128-129 va informa în termen de 15 zile, Agenția și Camera din care face parte.

(2) În termen de 30 de zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (1), deputatul sau senatorul va opta între mandatul de parlamentar și funcția care generează incompatibilitatea, demisionând din una dintre funcții, în caz contrar aplicându-se în mod corespunzător procedura prevăzută la art 120 din prezenta lege. Încetarea calității de deputat sau de senator se face potrivit Regulamentului camerei respective.

Capitolul II
Incompatibilități privind funcția de membru al Guvernului și alte
funcții publice de autoritate din administrația
publică centrală și locală

Art. 131 - (1) Funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu:

- a) orice altă funcție publică de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator ori a altor situații prevăzute de Constituție;
- b) funcție de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial;
- c) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice;
- d) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile comerciale prevăzute la lit. c);
- e) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. c);
- f) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale;
- g) calitatea de comerciant persoană fizică ;
- h) calitatea de membru al unui grup de interes economic;
- i) calitatea de avocat, executor judecătoresc, notar public sau lichidator judiciar;
- j) funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte.

(2) Funcția de secretar de stat, de subsecretar de stat și funcțiile asimilate acestora sunt incompatibile cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, precum și cu exercitarea funcțiilor prevăzute la alin. (1) lit. b)-j).

(3) În mod excepțional, Direcția pentru incompatibilități poate aproba participarea persoanelor prevăzute la alin. (1) și (2) ca reprezentanți ai statului în adunarea generală a acționarilor ori ca membri în consiliul de administrație al regiilor autonome, companiilor sau societăților naționale, ori instituțiilor publice.

(4) Membrii Guvernului, secretarii de stat, subsecretarii de stat și persoanele care îndeplinesc funcții asimilate acestora pot exercita activități în domeniul didactic, al

cercetării științifice și al creației literar-artistice, cu excepția funcțiilor de conducere și administrare.

Art. 132 - (1) Funcția de prefect și subprefect este incompatibilă cu:

- a) calitatea de deputat sau senator;
- b) funcția de primar și viceprimar, primar general și viceprimar al municipiului București;
- c) funcția de consilier local sau consilier județean;
- d) o funcție de reprezentare profesională salarizată în cadrul organizațiilor cu scop comercial;
- e) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la societățile civile și comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, precum și la instituțiile publice, asociații sau fundații;
- f) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la societățile comerciale prevăzute la lit. e);
- g) funcția de reprezentant al statului în adunările generale ale societăților comerciale prevăzute la lit. e);
- h) funcția de manager sau membru al consiliilor de administrație ale regiilor autonome, companiilor și societăților naționale;
- i) calitatea de comerciant persoană fizică ;
- j) calitatea de membru al unui grup de interes economic;
- k) o funcție publică încredințată de un stat străin, cu excepția acelor funcții prevăzute în acordurile și convențiile la care România este parte.
- l) calitatea de avocat, executor judecătoresc, notar public sau lichidator judiciar;

(2) Prefecții și subprefecții pot exercita funcții sau activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice, cu excepția funcțiilor de conducere și administrare.

Art. 133 - (1) Persoana care exercită una dintre funcțiile publice de autoritate prevăzute la art.131-132 este obligată, la data depunerii jurământului sau, după caz, la data numirii în funcție, să declare că nu se află în unul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de lege.

(2) Persoana care, la data intrării în vigoare a prezentului titlu, exercită una dintre funcțiile publice de autoritate prevăzute la alin (1), și care se află în una dintre

incompatibilitățile prevăzute art. 131-132, va informa în termen de 15 zile, Agenția și pe primul ministru.

(3) În termen de 30 de zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (1), persoanele menționate la alineatul 2, vor opta între demnitatea sau funcția deținută și cea care generează incompatibilitatea, demisionând din una din aceste funcții, în caz contrar, aplicându-se procedura prevăzută la art 120 din prezenta lege. Încetarea calității prevăzută la alin. (1) este obligatorie.

CAPITOLUL III

Incompatibilități privind aleșii locali

Art. 134 - (1) Funcția de primar și viceprimar, primar general și viceprimar al municipiului București, președinte și vicepreședinte al consiliului județean este incompatibilă cu:

- a) funcția de consilier local;
- b) funcția de prefect sau subprefect;
- c) calitatea de funcționar public sau angajat cu contract individual de muncă, indiferent de durata acestuia;
- d) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, administrator, membru al consiliului de administrație ori cenzor sau orice funcție de conducere ori de execuție la societățile civile sau comerciale, inclusiv băncile sau alte instituții de credit, societățile de asigurare și cele financiare, la regiile autonome de interes național sau local, la companiile și societățile naționale, precum și la instituțiile publice, asociații sau fundații;
- e) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la o societate comercială,
- f) funcția de reprezentant al unității administrativ-teritoriale în adunările generale ale societăților comerciale de interes local sau de reprezentant al statului în adunarea generală a unei societăți comerciale de interes național;
- d) calitatea de comerciant persoană fizică;
- e) calitatea de membru al unui grup de interes economic;
- i) calitatea de deputat sau senator;
- j) funcția de ministru, secretar de stat, subsecretar de stat sau o altă funcție asimilată acestora;
- k) calitatea de avocat, executor judecătoresc, notar public sau lichidator judiciar;

(2) Primarii și viceprimarii, primarul general și viceprimarii municipiului București nu pot deține, pe durata exercitării mandatului, funcția de consilier județean.

(3) Primarii și viceprimarii, primarul general, viceprimarii municipiului București, consilierii locali și județeni pot exercita funcții sau activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice. cu excepția funcțiilor de conducere și administrare.

Art. 135 - (1) Funcția de consilier local sau consilier județean este incompatibilă cu:

- a) funcția de primar sau viceprimar;
- b) funcția de prefect sau subprefect;
- c) calitatea de funcționar public sau angajat cu contract individual de muncă în aparatul propriu al consiliului local respectiv sau în aparatul propriu al consiliului județean ori al prefecturii din județul respectiv;
- d) funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, asociat, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor la regiile autonome și societățile comerciale de interes local înființate sau aflate sub autoritatea consiliului local ori a consiliului județean respectiv sau la regiile autonome și societățile comerciale de interes național care își au sediul sau care dețin filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă;
- e) funcția de președinte sau de secretar al adunărilor generale ale acționarilor sau asociațiilor la o societate comercială de interes local ori la o societate comercială de interes național care își are sediul sau care deține filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă;
- f) funcția de reprezentant al statului la o societate comercială care își are sediul ori care deține filiale în unitatea administrativ-teritorială respectivă;
- g) calitatea de deputat sau senator;
- h) funcția de ministru, secretar de stat, subsecretar de stat și funcțiile asimilate acestora ;
- i) calitatea de avocat, notar public, executor judecătoresc sau lichidator.

(2) O persoană nu poate exercita în același timp un mandat de consilier local și un mandat de consilier județean.

Art. 136 - (1) Calitatea de ales local este incompatibilă și cu calitatea de acționar semnificativ la o societate comercială înființată de consiliul local, respectiv de consiliul județean.

(2) Incompatibilitatea există și în situația în care soțul sau rudele de gradul I ale alesului local dețin calitatea de acționar semnificativ la unul dintre agenții economici prevăzuți la alin. (1).

(3) Prin acționar semnificativ se înțelege persoana care exercită drepturi aferente unor acțiuni care, cumulate, reprezintă cel puțin 10% din capitalul social sau îi conferă cel puțin 10% din totalul drepturilor de vot în adunarea generală.

Art. 137 - (1) Consilierii locali și consilierii județeni care au funcția de președinte, vicepreședinte, director general, director, manager, administrator, membru al consiliului de administrație sau cenzor ori alte funcții de conducere, precum și calitatea de acționar sau asociat la societățile civile sau comerciale cu capital privat sau cu capital majoritar de stat ori cu capital al unei unități administrativ-teritoriale nu pot încheia contracte comerciale de prestări de servicii, de executare de lucrări, de furnizare de produse sau contracte de asociere cu autoritățile administrației publice locale din care fac parte, cu instituțiile sau regiile autonome de interes local aflate în subordinea ori sub autoritatea consiliului local sau județean respectiv ori cu societățile comerciale înființate de consiliile locale sau consiliile județene respective.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și în cazul în care funcțiile sau calitățile respective sunt deținute de soțul sau rudele de gradul I ale alesului local.

(3) Prevederile alin. (1) se aplică și persoanelor încadrate cu contract individual de muncă în aparatul propriu al consiliului local sau al consiliului județean ori la regiile autonome aflate sub autoritatea consiliilor respective sau la societățile înființate de consiliile locale sau consiliile județene respective.

Art. 138 - (1) Starea de incompatibilitate intervine numai după validarea mandatului, iar în cazul prevăzut la art.135 alin. (2), după validarea celui de-al doilea mandat, respectiv după numirea sau angajarea alesului local, ulterior validării mandatului, într-o funcție incompatibilă cu cea de ales local.

(2) În cazul prevăzut la art. 136, incompatibilitatea cu calitatea de ales local intervine la data la care alesul local, soțul sau ruda de gradul I a acestuia devin acționari.

(3) Alesul local poate renunța la funcția deținută înainte de a fi numit sau ales în funcția care atrage starea de incompatibilitate sau în cel mult 15 zile de la numirea sau alegerea în această funcție, sub sancțiunea prevăzută de art. 120. Alesul local care devine incompatibil prin aplicarea prevederilor prezentei secțiuni este obligat să

demisioneze din una dintre funcțiile incompatibile, în cel mult 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, în caz contrar fiind aplicabile, în mod corespunzător dispozițiile art. 120 din prezenta lege.

(4) În cazul primarilor, prefectul va propune Guvernului stabilirea datei pentru alegerea unui nou primar, iar în cazul consilierilor locali și consilierilor județeni, se va proceda la validarea mandatului unui supleant, potrivit prevederilor *Legii nr. 67/2004 privind alegerea autorităților administrației publice locale*, cu modificările și completările ulterioare.

Art. 139 - (1) Încălcarea dispozițiilor art. 137 atrage încetarea de drept a mandatului de ales local la data încheierii contractelor.

(2) Consilierii locali și consilierii județeni care au contracte încheiate cu încălcarea art. 137 au obligația ca, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, să renunțe la contractele încheiate, în caz contrar aplicându-se, în mod corespunzător procedura prevăzută de art 125 din prezenta lege.

CAPITOLUL IV

Incompatibilități privind funcționarii publici

Art. 140 - (1) Calitatea de funcționar public este incompatibilă cu orice altă funcție publică decât cea în care a fost numit, precum și cu funcțiile de demnitate publică.

(2) Funcționarii publici nu pot deține alte funcții și nu pot desfășura alte activități, remunerate sau neremunerate, după cum urmează:

- a) în cadrul autorităților sau instituțiilor publice;
- b) în cadrul cabinetului demnitarului, cu excepția cazului în care funcționarul public este suspendat din funcția publică, în condițiile legii, pe durata numirii sale;
- c) în cadrul regiilor autonome, societăților comerciale ori în alte unități cu scop patrimonial sau nepatrimonial din sectorul public sau privat, în cadrul unei asociații familiale sau ca persoană fizică autorizată;
- d) în calitate de membru al unui grup de interes economic.

(3) Nu se află în situație de incompatibilitate, în sensul prevederilor alin. (2) lit. a) și c), funcționarul public care este desemnat printr-un act administrativ, emis în condițiile legii, să reprezinte sau să participe în calitate de reprezentant al autorității ori instituției publice în cadrul unor organisme sau organe colective de conducere constituite în temeiul actelor normative în vigoare.

(4) Funcționarii publici care, în exercitarea funcției publice, au desfășurat activități de monitorizare și control cu privire la societăți comerciale sau alte unități cu scop lucrativ de natura celor prevăzute la alin. (2) lit. c) nu pot să-și desfășoare activitatea și nu pot acorda consultanță de specialitate la aceste societăți timp de 3 ani după ieșirea din corpul funcționarilor publici.

(5) Funcționarii publici nu pot fi mandatați ai unor persoane în ceea ce privește efectuarea unor acte în legătură cu funcția publică pe care o exercită.

(6) În situația prevăzută la alin. (2) lit. b), la încheierea mandatului demnitarului, funcționarul public este reîncadrat în funcția publică deținută sau într-o funcție similară.

Art. 141 - (1) Sunt interzise raporturile ierarhice directe în cazul în care funcționarii publici respectivi sunt soți sau rude de gradul I.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și în cazul în care șeful ierarhic direct are calitatea de demnitar.

(3) Persoanele care se află în una dintre situațiile prevăzute la alin. (1) sau (2) vor opta, în termen de 30 de zile, pentru încetarea raporturilor ierarhice directe sau renunțarea la calitatea de demnitar.

(4) Orice persoană poate sesiza existența situațiilor prevăzute la alin. (1) sau (2).

(5) Situațiile prevăzute la alin. (1) și neîndeplinirea obligației prevăzute la alin. (3) se constată de către agentul operativ care sesizează organul competent pentru a se dispune încetarea raporturilor ierarhice directe dintre demnitar și funcționarul public soț sau rudă de gradul I.

(7) Dispozițiile art. 138 alin. (3) se aplică, în mod corespunzător și prezentului capitol.

Art. 142- (1) Funcționarii publici pot exercita funcții sau activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice.

(2) În situația funcționarilor publici care desfășoară activitățile prevăzute la alin. (1), documentele care alcătuiesc dosarul profesional sunt gestionate de către autoritatea sau instituția publică la care aceștia sunt numiți.

Art. 143 - (1) Funcționarul public poate candida pentru o funcție eligibilă sau poate fi numit într-o funcție de demnitate publică.

(2) Raportul de serviciu al funcționarului public se suspendă:

a) pe durata campaniei electorale, până în ziua ulterioară alegerilor, dacă nu este ales;

- a) până la încetarea funcției eligibile sau a funcției de demnitate publică, în cazul în care funcționarul public a fost ales sau numit ;

Art. 144 - Funcționarii publici pot fi membri ai partidelor sau formațiunilor politice ori ai altor structuri asociative cu activitate politică.

CAPITOLUL V

Alte incompatibilități

Art.145 - (1) Persoanelor care exercită următoarele demnități publice și funcții publice de autoritate din cadrul autorităților și instituțiilor aflate exclusiv sub control parlamentar:

- a) membrii Curții de Conturi;
- b) președintele Consiliului Legislativ și președinții de secție;
- c) Avocatul Poporului și adjuncții săi;
- d) membrii Consiliului Concurenței;
- e) membrii Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare;
- f) guvernatorul, prim-viceguvernatorul, viceguvernatorii, membrii consiliului de administrație și angajații cu funcții de conducere ai Băncii Naționale a României;
- g) directorul Serviciului Român de Informații, prim - adjunctul și adjuncții săi;
- h) directorul Serviciului de Informații Externe și adjuncții săi;
- i) membrii Consiliului Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor;
- j) membrii Consiliului Național al Audiovizualului;
- k) membrii consiliilor de administrație și ai comitetelor directoare ale Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune;
- l) membrii Colegiului Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității;
- m) directorul general și membrii consiliului director al Agenției Naționale de Presă - ROMPRES li se aplică dispozițiile art.119 și regimul incompatibilităților prevăzut în prezentul titlu pentru miniștri și, respectiv, secretari de stat, precum și incompatibilitățile prevăzute în legi speciale.

(2) Persoanele prevăzute la alin. (1) pot exercita funcții sau activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice.

(3) Dispozițiile art. 119-120 se aplică în mod corespunzător și persoanelor prevăzute la alin. (1) de către comisiile de specialitate ale Parlamentului.

(4) Persoanele care ocupă demnitățile publice și funcțiile publice de autoritate din cadrul autorităților și instituțiilor prevăzute la alin. (1), dacă se află într-un caz de

incompatibilitate, vor informa, în termen de 15 zile, Biroul permanent al Camerei Deputaților și, respectiv, Senatului precum și Agenția.

(5) În termen de 30 de zile de la expirarea termenului prevăzut la alin. (4) precum și în termen de 15 zile de la intrarea în vigoare a prezentului titlu, persoanele care exercită demnitățile publice și funcțiile publice prevăzute la alin. (1) vor opta între aceste funcții și cele cu sunt incompatibile, demisionând din funcția care a generat cazul de incompatibilitate, în caz contrar, aplicându-se dispozițiile art 120 din prezenta lege.

Art.146 - (1) Consilierilor prezidențiali și consilierilor de stat din cadrul Administrației Prezidențiale li se aplică regimul juridic al incompatibilităților prevăzut în prezentul titlu pentru miniștri sau, după caz, pentru secretarii de stat .

(2) Consilierii prezidențiali și consilierii de stat din cadrul Administrației Prezidențiale pot exercita activități în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar-artistice cu excepția celor de conducere sau administrare..

(3) Dispozițiile art. 145 alin. (3)-(5) se aplică în mod corespunzător și persoanelor prevăzute la alin. (1).

Art.147 - În mod excepțional, pentru persoanele numite, potrivit legii, de Președintele României, de Parlament, la propunerea acestuia, sau de Consiliul Suprem de Apărare a Țării, Agenția poate aproba îndeplinirea, în continuare, a funcției care a generat cazul de incompatibilitate, dacă un interes public impune aceasta.

Art.148 – Nu se află în situație de incompatibilitate, în sensul prevederilor legale în vigoare, magistratul care este desemnat, în condițiile legii, să reprezinte sau să participe, neremunerat, în calitate de reprezentant al autorității ori instituției publice, în cadrul unor autorități, organisme sau organe colective, constituite în temeiul actelor normative în vigoare.

Art. 149 - (1) Agenția poate face verificări cu privire la existența incompatibilităților și în ceea ce îi privește pe judecători, procurori, magistrații asistenți, magistrații asimilați, asistenții judiciari și judecătorii Curții Constituționale.

(2) În urma verificărilor, agenții operativi pot sesiza Consiliul Superior al Magistraturii sau autoritatea competentă, care va dispune potrivit legii.

(3) În urma verificărilor, inspectorii procedează conform art. 119-120 din prezenta lege.